

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 2064/2020
21.05.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића и Бранке Дражић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Анкица Мишков адвокат из ..., против тужене ББ из ..., Република ..., чији је пуномоћник Јован Продановић адвокат из ..., ради вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против решења Апелационог суда у Новом Саду Гж2 661/19 од 15.01.2020. године, у седници већа одржаној дана 21.05.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против решења Апелационог суда у Новом Саду Гж2 661/19 од 15.01.2020. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сомбору П2 412/19 од 22.10.2019. године, ставом првим изреке, одређено је да ће тужилац самостално вршити родитељско право над малолетном ВВ, рођеном ...2014. године, а за њено пребивалиште одређено је пребивалиште оца - тужиоца у ..., улица Ставом другим изреке, обавезана је тужена ББ да одмах након пријема ове пресуде тужиоцу преда малолетно дете испред свог стана на даљу бригу и старање, а под претњом принудног извршења. Ставом трећим изреке, уређен је начин одржавања личних односа између малолетне ВВ и тужене у периоду када тужена борави у Републици Србији. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена ББ да на име доприноса за издржавање малолетне ВВ плаћа месечно износ од 13.000,00 динара почев од дана предаје малолетног детета тужиоцу на даљу бригу и старање па убудуће док за то буду постојали законски услови. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да надокнади тужиоцу трошкове парничног поступка у износу од 349.500,00 динара у року од 15 дана.

Решењем Апелационог суда у Новом Саду Гж2 661/19 од 15.01.2020. године, ставом првим изреке, усвојена је жалба тужене, пресуда Основног суда у Сомбору П2 412/19 од 22.10.2019. године укинута а тужба одбачена, и одређено да свака странка сноси своје трошкове првостепеног поступка. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против наведеног решења другостепеног суда тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 403. став 2. тачка 1., члана 408. и члана 420. став 1. и 6. Закона о парничном поступку (ЗПП) у вези са чланом 208. Породичног закона, Врховни касациони суд је нашао да тужиочева ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац и тужена су родитељи малолетне ВВ, рођене ...2014. године. Странке су се, на основу заједнички донете одлуке, током јула 2015. године са дететом преселиле у ... ради остварења бољих услова за живот. Од тада па до маја 2018. године странке живе у ..., где тужена ради, а њихово малолетно дете похађа вртић од 05.09.2016. године. Заједница живота тужиоца и тужене прекинута је 06.05.2018. године, током њихове посете родбини у Србији, када се тужена са дететом вратила у Обе странке су поднеле тужбе за развод брака - тужилац домаћем суду 07.05.2018. године, а тужена суду у ... 22.05.2018. године. Поступак за развод брака пред страним судом је прекинут до правноснажног окончања поступка за развод брака пред домаћим судом. Тужена је 22.05.2018. године ... суду поднела и захтев за самостално вршење родитељског права (поступак по том захтеву је у току). Брак странака разведен је правноснажном пресудом Основног суда у Сомбору П2 240/18 од 13.05.2019. године. Обе странке су српски држављани, с`тим што тужена и малолетно дете имају и ... држављанство.

Првостепени суд је пресудом донетом у спору за развод брака, мериторно одлучио о вршењу родитељског права - одредио да ће тужилац самостално вршити родитељско право, обавезао тужену да плаћа издржавање и уредио начин одржавања личних односа детета и тужене. По налажењу тог суда, постоји његова надлежност за одлучивање у овом спору у смислу члана 66. став 1. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, којим је прописано да надлежност домаћег суда постоји у споровима о чувању, подизању и васпитању деце која су под родитељским старањем и кад тужени нема пребивалиште у Србији, ако су оба родитеља српски држављани.

Другостепени суд је, са позивом на Конвенцију о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, закључио да домаћи суд није надлежан за одлучивање о вршењу родитељског права, због чега је укинуо првостепену пресуду и одбацио тужбу (у делу за вршење родитељског права).

Одлука другостепеног суда је правилна.

Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце (у даљем тексту: Конвенција) потврђена је законом објављеним у „Службеном гласнику Републике Србије“ - Међународни уговори број 20/2015 и примењује се у Републици Србији од 01.01.2016. године, када је ступила на снагу у складу са чланом 61. став 2. тачка А у вези члана 58. став 3. Конвенције. Потврђивањем и ступањем на снагу у Републици Србији Конвенција је, у складу са чланом 16. став 3. Устава Републике Србије, постала саставни део њеног правног поретка и непосредно се примењује.

Према члану 5. став 1. Конвенције, судски или управни органи државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште надлежни су да одреде мере за заштиту личности и имовине детета. На тај начин се Конвенцијом успоставља принцип једнаког третмана деце која живе у истој држави, без обзира на њихово држављанство, и штити најбољи интерес детета које у држави уобичајног боравишта има свој дом. Овим чланом омогућено је заснивање надлежности суда оне државе уговорнице који најподробније може да процени најбољи интерес детета и утврди околности у којима оно живи јер су му, по правилу, докази лако доступни и без тешкоћа може да прибави (евентуално) мишљење детета. С тога је по критеријуму уобичајеног боравишта детета заснована редовна међународна надлежност за одлучивање о свим врстама мера (трајним, привременим и хитним) за заштиту личности или имовине детета. Промена уобичајеног боравишта детета и заснивање уобичајеног боравишта у другој држави уговорници води уступању надлежности суду новог уобичајеног боравишта детета (члан 5. став 2. Конвенције), осим у случају незаконитог одвођења или задржавања детета (члан 7. Конвенције).

Корекција претпоставке да је у најбољем интересу детета да се о његовој заштити одлучује у држави уобичајеног боравишта извршена је установама уступања надлежности (чланови 8. и 9. Конвенције) и проширења надлежности поводом бракоразводног поступка или поступка за раставу брака родитеља детета (члан 10. Конвенције).

Установа уступања надлежности омогућава заснивање супсидијарне надлежности онда када најбољи интерес конкретног детета може боље да процени иначе ненадлежни суд, због чега му се препушта вођење поступка. Уступање надлежности може тражити редовно надлежни суд - суд државе уобичајеног боравишта детета (ако сматра да би суд друге државе могао ефикасније да процени најбољи интерес одређеног детета), суд државе који није надлежан (ако сматра да је погоднији за одлучивање), а и саме странке могу бити упућене на подношење одговарајућег захтева. Судови којима се може уступити надлежност, као и они који могу да траже уступање су судови држава чије је дете држављанин, у којима се налази имовина детета, чијим је органима поднет захтев за развод брака или законску раставу родитеља детета или за поништај њиховог брака, као и државе са којом дете има значајну везу. Специфичност ове установе је у томе што се само суд државе уобичајеног боравишта детета може одрећи своје надлежности, било да он предложи уступање или је замољен да то допусти, али се у сваком случају оба суда морају сложити у погледу најбољег интереса одређеног детета.

Проширење надлежности за одлучивање о родитељској одговорности приликом развода или раставе брака родитеља детета може уследити ако су кумулативно испуњени следећи услови: да је проширење надлежности допуштено по праву државе суда (у којој се одлучује о разводу брака); да у тренутку покретања поступка један од родитеља има уобичајено боравиште у држави суда; да је један од родитеља титулар родитељске одговорности и да постоји њихова сагласност у погледу проширења; и да је то у најбољем интересу детета.

Применом конвенцијских норми на овај случај долази се до закључка о ненадлежности домаћег суда да одлучује о вршењу родитељског права.

Малолетно дете странака у ... живи непрекидно од јула 2015. године. Оно похађа вртић у који се добро адаптирало и уклопило у групу, а њено знање ... језика је довољно за изражавање и споразумевање. Дете живи са мајком у стану адекватне величине, у којем има своју собу, а остварило је и право на дечији додаток. Тужена је стално запослена у ..., у коју се преселила на основу одлуке донете у споразуму са тужиоцем, ради остварења бољих услова за живот породице. С тога, малолетно дете странака има уобичајено боравиште у ..., због чега постоји надлежност суда те државе да одлучује о заштити њене личности у складу са чланом 5. став 1. Конвенције.

У овом случају нема места уступању надлежности домаћем суду, у смислу чланова 8. и 9. Конвенције. Уступање надлежности није тражио ни домаћи суд, сматрајући да је погоднији за одлучивање о вршењу родитељског права, нити суд државе уобичајеног боравишта детета пред којим се води поступак по захтеву овде тужене за самостално вршење родитељског права од 22.05.2018. године. Штавише, одлуком тог суда 23ПС 50/18Д-7 од 16.08.2018. године одбијен је приговор овде тужиоца о ненадлежности за одлучивање, а жалба овде тужиоца изјављена против те одлуке одбијена је решењем Покрајинског суда за парничне спорове ... 43Р 387/18 од 09.11.2018. године. Одлука о одбијању приговора ненадлежности страног суда донета је са позивом на Конвенцију која је у ... на снази од 01.04.2011. године. Због тога ни пропуст домаћег суда да, применом члана 8. став 1. алинеја 2. Конвенције, прекине поступак у овом спору и упуту тужиоца да поднесе захтев суду државе уобичајеног боравишта детета за уступање надлежности нема значаја за правилност побијаног другостепеног решења, јер се страни суд већ изјаснио по питању своје надлежности за одлучивање о вршењу родитељског права одлучујући посебном одлуком о тужиоцевом приговору ненадлежности.

Коначно, у овом случају нема могућности ни за проширење надлежности у смислу члана 10. Конвенције. Подношењем захтева за самостално вршење родитељског права суду стране државе у којој се налази уобичајено боравиште детета, тужена је исказала несасгласност да о томе одлучује домаћи суд у спору за развод брака странака - родитеља детета.

Из наведених разлога, нису основани наводи ревизије да је другостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, засновани на тврдњи ревидента да се у поступку за развод брака истовремено одлучује о вршењу родитељског права.

Потврђени међународни уговори су део правног поретка Републике Србије и у хијерархији домаћих и међународних правних аката имају приоритет, јер је чланом 194. став 5. Устава Републике Србије прописано да закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права. Због тога Конвенцијско решење о надлежности суда државе уобичајеног боравишта детета значи да до проширења надлежности у бракоразводном спору за одлучивање о вршењу родитељског права више не може долазити по службеној дужности, на основу члана 226. став 1. Породичног закона.

Супротно наводима ревизије, током првостепеног поступка (на основу извештаја ... органа за помоћ деци и младима - социјални рад са породицама од 18.02.2019. године) утврђене су чињенице битне за оцену уобичајеног боравишта

детета. Због тога се ревизијом неосновано оспорава потпуност утврђеног чињеничног стања у том погледу. Такође, у конкретном случају нису кумулативно испуњени услови предвиђени чланом 10. Конвенције за проширење надлежности домаћег суда да о вршењу родитељског права одлучује у спору за развод брака. Тужена се у поднеску од 22.06.2018. године, без обзира на већ поднету тужбу страном суду за развод брака, сагласила са тужбом коју је тужилац поднео домаћем суду у делу за развод брака, али је своју несагласност да домаћи суд одлучује о вршењу родитељског права изразила захтевом од 22.05.2018. године поднетим страном суду и оспоравањем приговора ненадлежности тог суда који је у поступку пред тим судом истицао овде тужилац. Тужиоцу се побијаном одлуком не ускраћује остваривање и заштита родитељског права, с`обзиром да му није онемогућено учешће у поступку пред ... судом у коме се одлучује о вршењу родитељског права.

О трошковима поступка одлучено је правилном применом члана 205. Породичног закона.

Сходно изложеном, на основу члана 414. став 1. у вези члана 420. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић